

Dobrovolnictví

Role a hodnota ve společnosti

Marek Vyskočil

2014

Obsah

- Úvod do problematiky dobrovolnictví
- Legislativní praxe
- Dobrovolnictví v ČR a ve Světě
- Hodnota dobrovolnické práce
- Práce s dobrovolníky

Co je to dobrovolnictví?

- Nepanuje zcela shoda
- Společné prvky dobrovolnictví:
  - je nepovinné
  - bez nároku na odměnu
  - ve prospěch ostatních
  - méně častým, ale stále frekventovaným prvkem, je podle nich organizovanost
- Problémy:
  - sousedská výpomoc, dary a drobné odměny,

Definice dobrovolnictví MV ČR

- „Dobrovolnictví je veřejně prospěšná činnost konaná dobrovolníky svobodně a bez nároku na odměnu.“ (MVČR)

Definice ILO

- Salamon, Sokolowski a Haddock, (2011:225)
- Definici převzal i manuál ILO k měření dobrovolnické práce.
- Dobrovolnictví: „***neplacená nepovinná práce, vykonávaná jak skrze určitou organizaci, tak přímo, mimo vlastní domácnost či rodinu dobrovolníků.***“

Právní pozadí dobrovolnictví v ČR

Právní pozadí dobrovolnictví v ČR

- Dobrovolnictví nebylo v 90. letech minulého století zakotveno v žádném obecně platném právním dokumentu ČR
  - Od roku 2000 se situace postupně mění
- zákon č. 198/2002 Sb., **o dobrovolnické službě**
  - první právní předpis upravujícím statut dobrovolníka v ČR
  - náležitosti smluv mezi vysílající organizací a dobrovolníkem a mezi vysílající organizací a přijímající organizací
  - uvedeny možné oblasti dobrovolnické služby a její časové ohraničení

Zákon o dobrovolnické službě

- **Zákon zavádí do českého právního řádu několik zcela nových pojmů. Jedná se např. o pojmy**
  - **Dobrovolník** – člověk vykonávající dobrovolnou činnost, resp. práci bez nároku na finanční ohodnocení
  - **Dobrovolnická činnost** – aktivity spojené s organizací dobrovolnictví
  - **Dobrovolnická služba** – výkon dobrovolné práce na základě smluvního vztahu (krátkodobá a dlouhodobá – delší než 3 měsíce)
  - **Vysílající a přijímající organizace**
    - V Evropě běžné pojmy

Druhy dobrovolnictví dle české legislativy

- Dobrovolníci dle zákona o dobrovolnické službě
- Členové jednotek sboru dobrovolných hasičů
- Dobrovolníci mimo zákona o dobrovolnické službě
- Dobrovolníci ve smyslu zákona o IZS – ostatní složky (občanské sdružení nebo jiné NNO)

Právní pozadí - další pojmy

- vysílající organizace

- Občanské sdružení, obecně prospěšné organizace

- přijímající organizace

■ Akreditační proces:

- MVČR, první akreditace udělilo v červnu 2003
- Akreditovanými organizacemi projde každoročně přibližně 10 000 dobrovolníků
- NNO dostává od MV akreditaci na 3 roky, může být obnovena.

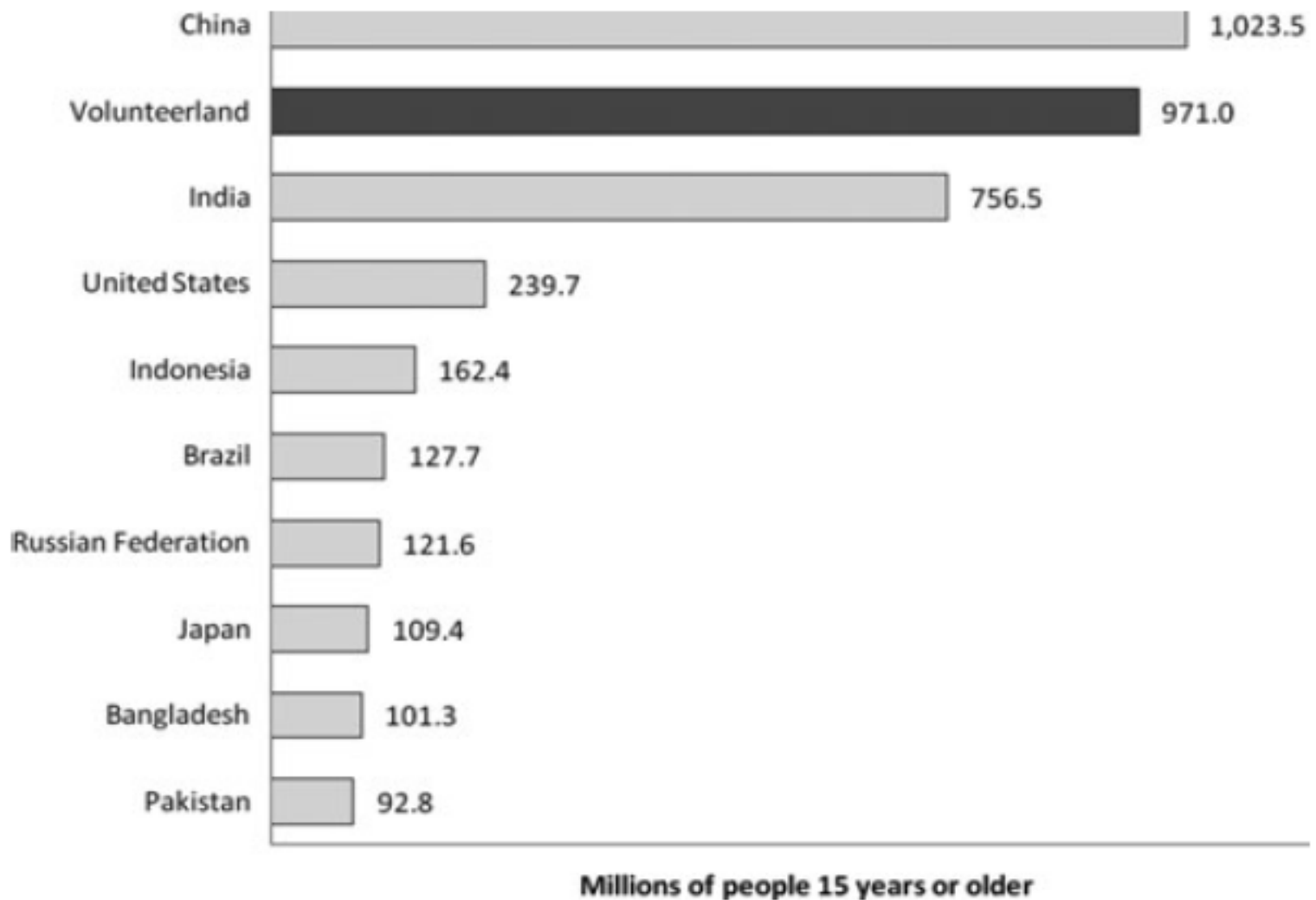
Poskytování akreditací - smysl

- procesu akreditace dobrovolnické služby MV sleduje a kontroluje:
  - jak jsou dobrovolníci **vybírání** a **připravení** na svoji činnost
  - zda a jaká **rizika jejich činnost** může představovat a jak jsou proti těmto rizikům **chráněni**
    - pojištěním, odborným vedením
    - jak je jejich činnost **kontrolována**
- Platná akreditace poté umožňuje požádat o dotaci, zejména na vybavení a služby týkající se přímo dobrovolníků.

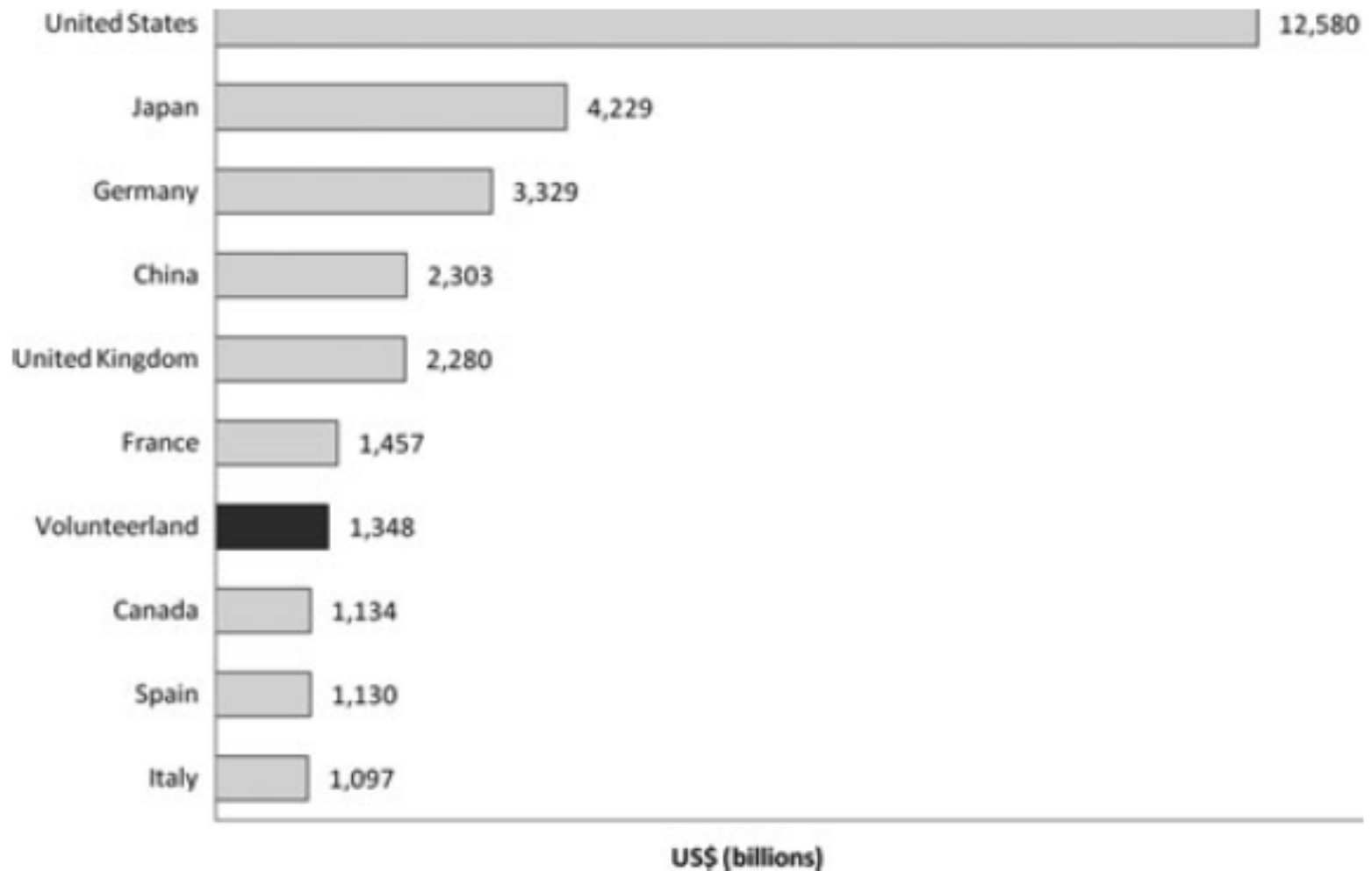

Dobrovolnictví ve světě

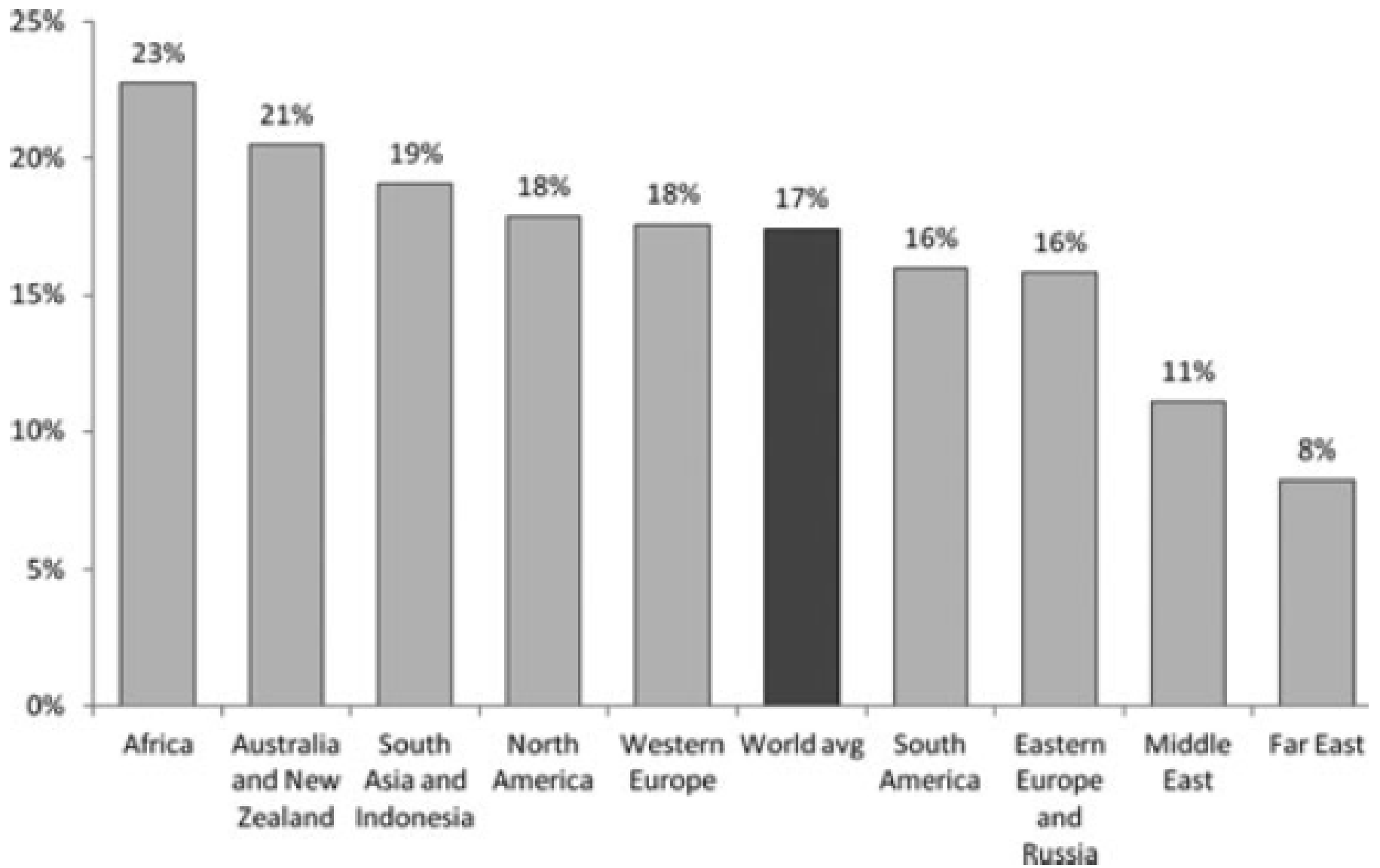
- Podle odhadů vykonává dobrovolnickou činnost skoro miliarda lidí ročně a hodnota jejich dobrovolnické práce je **1 348 miliard USD** (Salamon, Sokolowski a Haddock 2011, s. 236).
- Zajímavým závěrem této studie také je, že pokud by všichni dobrovolníci světa obývali jednu zemi, šlo by o **druhou nejlidnatější** zemi se **sedmou nejsilnější** ekonomikou.

Figure 1 – The global volunteer workforce vs. the adult population of the world's largest countries

Figure 2 – The global volunteer economy vs. the GDP largest national economies (circa 2005)

Figure 3 – Value of volunteer work compared to government spending

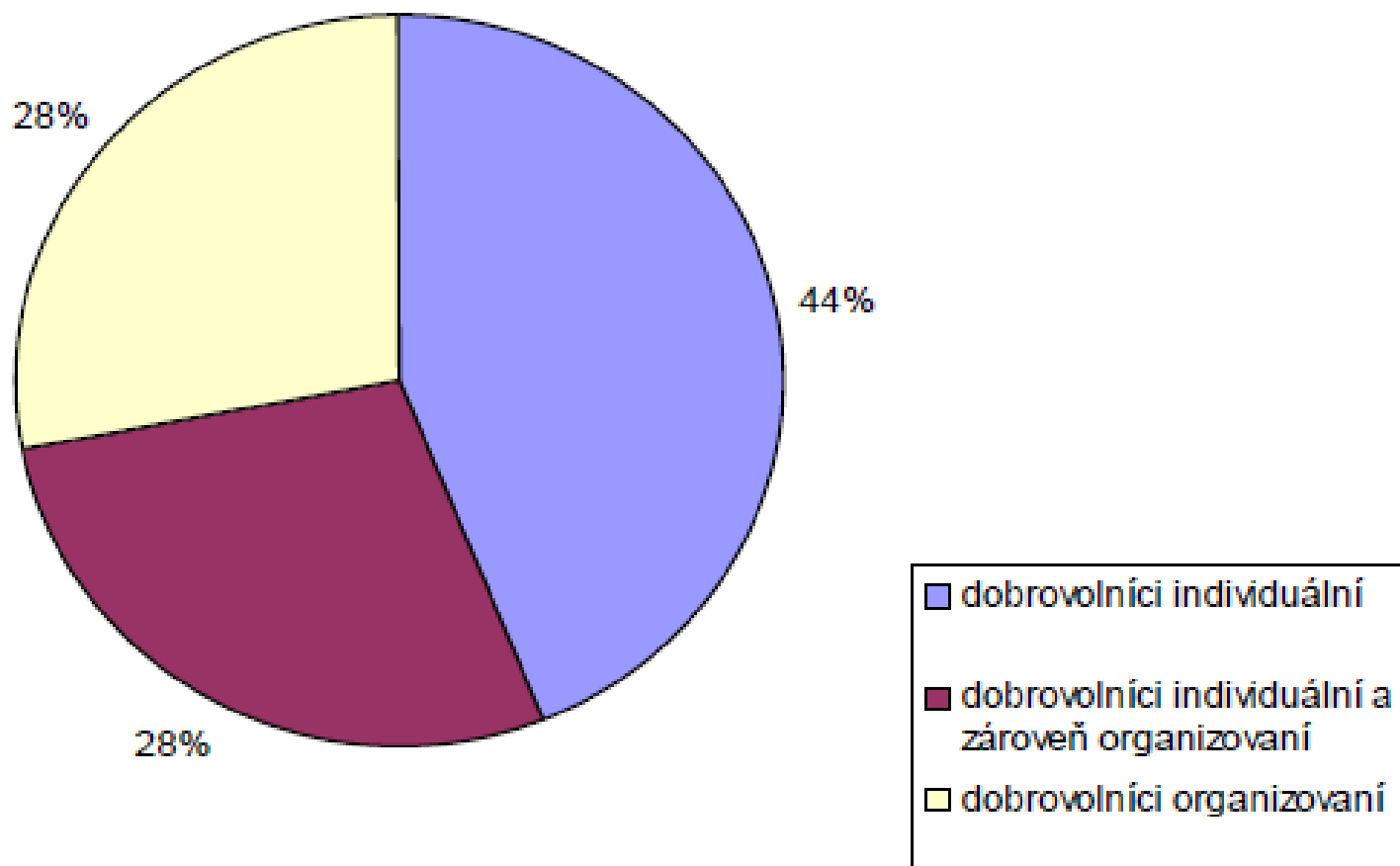

Dobrovolnictví v ČR: Vyzkum FSV UK (2009 – 2010)

- **Dobrovolnictví organizovanému se věnuje 30% občanů ČR.**
- **Neformálnímu, individuálnímu dobrovolnictví se věnuje 38% občanů ČR.**
  - Především jde o sousedskou výpomoc, které se věnovalo 72% neformálních dobrovolníků.

Podíl tří typů dobrovolnictví v celku dobrovolníků (Frič a Pospíšilová, VHD 2009)

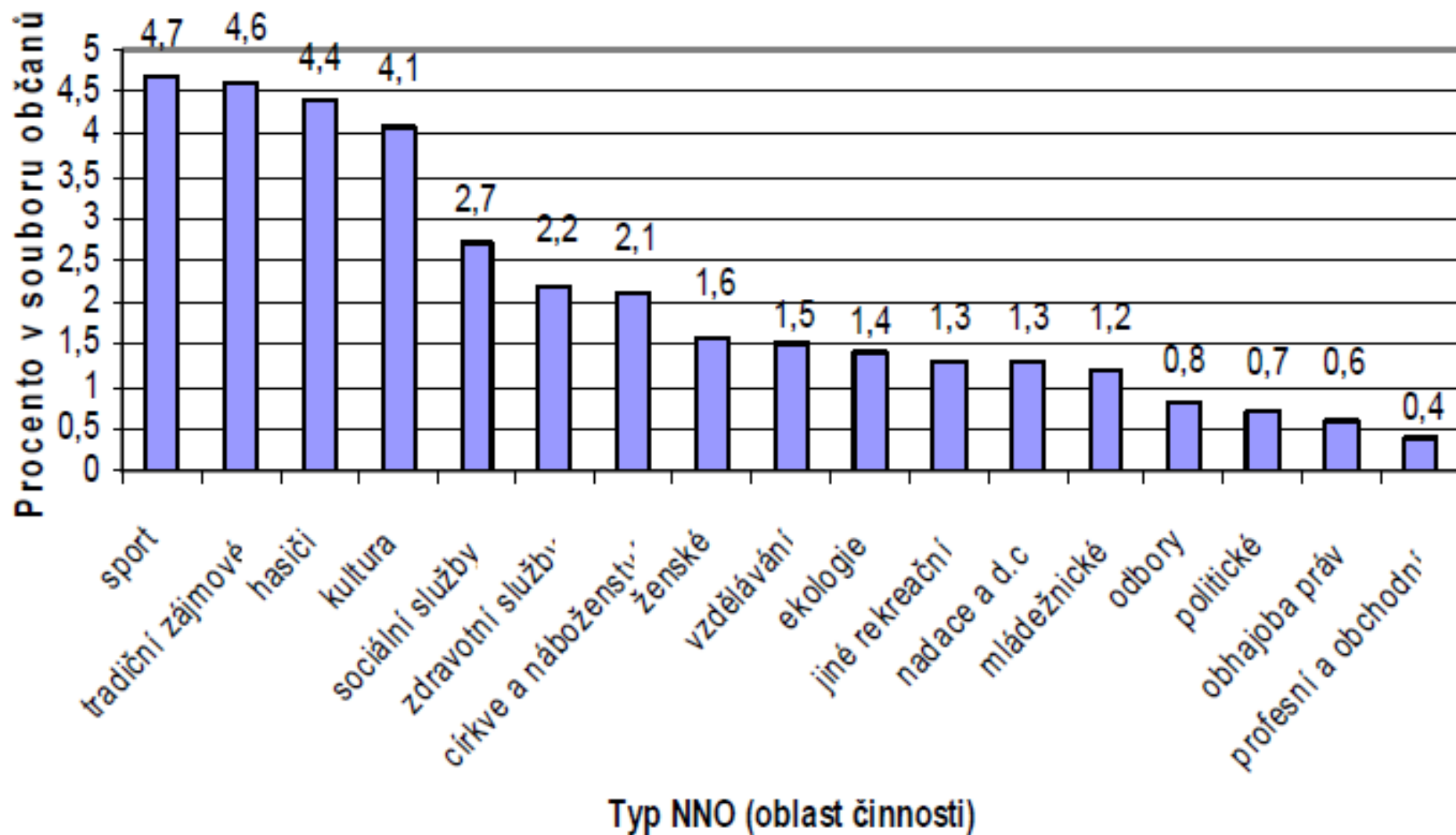

Organizovaní dobrovolníci v ČR

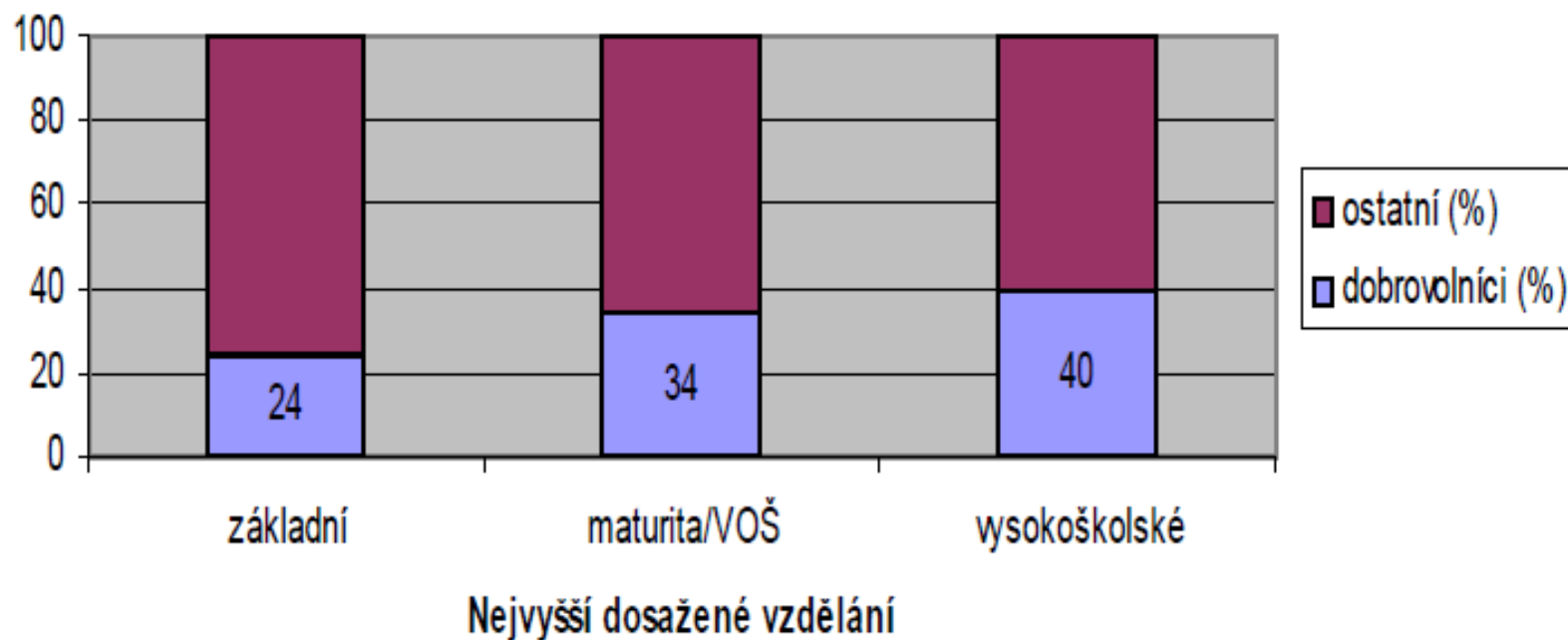
- V průměru odpracují **11 hodin za měsíc**.
- Většina z nich se věnuje své činnosti:
  - **dlouhodobě** (déle než 3 roky pracuje pro jednu organizaci téměř 60% dobrovolníků)
  - **pravidelně** (alespoň jednou za měsíc se v posledních roce věnovalo dobrovolnictví téměř 75% dobrovolníků).

Podíl organizovaných dobrovolníků v reprezentativním souboru občanů ČR od 15 let podle typu NNO (Frič a Pospíšilová, VHD 2009)

Podíl organizovaných dobrovolníků v souboru občanů ČR od 15 let podle vzdělání

(Frič a Pospíšilová, VHD 2009)

Indikátory profesionalizace dobrovolné činnosti (%)

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

	Podíl dobrovolníků, kteří se s touto praxí v současné organizaci setkali (bez odpovědí nevím, neodpověděl)
V organizaci je koordinátor dobrovolníků	55
Prošli cíleným školením	45
Prošli vstupním interview	34
Obdrželi popis práce	24
Byla požadována reference	16
Mají uzavřenu s organizací smlouvu	15
Byli vysláni dobrovolnickým centrem	6

Jak důležité byly následující důvody pro vaše rozhodnutí vykonávat dobrovolnou práci
(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

	Velmi/Dost důležitý
Jednoduše mě to bavilo	85%
Možnost uplatnit své schopnosti	77%
Jednoduše cítím , že je důležité pomáhat jiným	76%
Přesvědčení, že je to má občanská povinnost	54%

Průměrný český dobrovolník

- pracuje **pravidelně a dlouhodobě** – až tři čtvrtiny dobrovolníků pracuje déle než dva roky pro tu samou organizaci.
- Je loajálním členem své organizace i proto, že zde nachází **přátelské prostředí a silné emocionální vazby** na jiné členy organizace.
- Většinou jde o **menší zájmovou organizaci** (klub, sdružení, spolek) **bez zaměstnanců** s nízkou mírou profesionalizace řízení dobrovolníků.
- Tato organizace působí hlavně v oblastech **sportu, kultury a rekreace**.
- Motivace průměrného dobrovolníka je **volnočasová a pohodová** – má ze své dobrovolnické aktivity požitky, užívá si ji, baví ho to.

„A komu tím prospějete, co?“

Dobrovolnictví podle Všeobecné deklaráce o dobrovolnictví

- IAVE - Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí
  - „Dobrovolnictví je **základním stavebním prvkem občanské společnosti**. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva - touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.“
- **Dobrovolnictví, individuální nebo skupinová činnost, umožňuje:**
  - udržovat a posilovat takové lidské hodnoty jako jsou družnost, zájem o druhé a služba jiným lidem
  - Napomáhání celoživotního rozvoje jednotlivců
  - Navzdory rozdílům napomáhání žití ve zdravých, udržitelných komunitách
- **Způsob jak filantropicky darovat prostředky**

Hodnota dobrovolnické práce?

Oceňování dobrovolnické práce – má smysl?

- Informovat **tvůrce politik**, že dobrovolnická činnost vytváří pro společnost významný ekonomický přínos
  - Důležité při jejich rozhodování
- Podporovat **účast** obyvatel na **dobrovolnictví**
- Informovat **společnost** o přínosech, nákladech dobrovolnictví pro ekonomiku
- **Sledovat vývoj** této činnosti v rámci ekonomiky
- **Kofinancování** dotovaných projektů

Metody oceňování

- Ušlou mzdou (náklady příležitosti)
- Ochotou platit
- Náklady na zajištění
- Náhradní mzdou
  - Minimální
  - Průměrnou
  - Mediánovou
  - Mzdou specialisty
  - Jiné

Práce s dobrovolníky

- Nábor a výběr dobrovolníků
  - Oznámení (bulletiny, školy, letáky, internet, DC, osobní kontakt)
  - Systém výběru (základní otázky, propouštění)
- Příprava a vedení
  - Školení, základní proškolení
  - Role koordinátorů (komunikace, setkávání, participace)
- Oceňování
  - „děkuji“, placky a trička, přání k svátkům, společný oběd
- Ještě před: příprava organizace
  - Práce s dobrovolníky je v podstatě personalistika
  - Nároky na manažery (udržet neplacené pracovníky)
  - Jasná představa

Literatura:

- TOŠNER, Jiří. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 149 s. ISBN 80-717-8514-8.
- TOŠNER, Jiří. *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Vyd. 1. Praha: ICN, 2001, 24 s. ISBN 80-864-2305-0.
- FRIČ, Pavol - POSPÍŠILOVÁ, Tereza. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.
Dostupné z:
<http://www.dobrovolnik.cz/res/data/024/002868.pdf>